

A photograph showing the silhouettes of several church towers with crosses against a vibrant orange and yellow sunset sky. In the foreground, there's a dark, out-of-focus area with some foliage. The text is positioned in the upper right quadrant of the image.

„Miasta Pogranicza
– Mariampol i Sejny:
podróż przez historię do dziś”

**„Miasta Pogranicza – Mariampol i Sejny:
podróż przez historię do dzisiaj”**

**„Pasienio miestu istorija ir šiandiena:
Marijampole ir Seinai”**

**„Towns of Borderland – Marijampole and Sejny:
Journey through history until today”**

SEJNY

Publikacja wykonana na zlecenie Miasta Sejny

Opracowanie i druk:
GRAF-DRUK CYLWA
ul. Sejneńska 65 B
16-400 Suwałki

ISBN – 978-83-940406-2-8

Redakcja tekstów: Jacek Buraczewski
Skład komputerowy: Agnieszka Bieryło

Fotografie:

Andrzej Sidor jest autorem 2 zdjęć na okładce albumu.

Jacek Buraczewski – str. 27, 39, 41, 43, 50, 65, 77, 79, 86, 107, 109, 111, 113, 115, 117, 119, 121, 123, 125, 127, 129.

Krzysztof Grabowski – str. 81, 82, 83.

Krzysztof Kowalewski – str. 12, 13, 29.

Leszek Przeborowski – str. 22, 23, 32, 33, 34, 45, 47, 52, 53, 62, 63, 65, 72, 75, 85, 87, 91, 97, 99, 102, 104.

Andrzej Sidor – str. 19, 21, 24, 25, 26, 27, 31, 35, 36, 37, 46, 48, 49, 51, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 67, 69, 71, 73, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 100, 101, 103, 105.

Archiwum Miejsko – Gminne – str. 14, 15.

Publikacja wykonana w ramach projektu pn. „Miasta Pogranicza – Marijampol i Sejny: podróż przez historię do dziś” („Towns of Borderland – Marijampolė and Sejny:

Journey through history until today”) w partnerstwie z Instytucją Publiczną „Sveikatinguno idėjos” Marijampol (Litwa) będącą Liderem projektu,

w ramach Programu Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska, dofinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Interreg
Lietuva-Polska

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

SEJNY

HISTORIA SEJN

Sejny to miasteczko nad rzeką Marychą powstało na przełomie XVI i XVII wieku. W 1593 roku Jerzy Grodziński zakupił dobra sejneńskie od rodziny Sapiehów. Początkowo miasto miało nosić nazwę Juriewo, jednak nazwa nie przyjęła się i położone nad rzeką Sejną (obecnie Marycha) miasteczko nazwano Sejnami. W 1602 roku Grodziński z żoną, w związku z tym, że byli bezdzietni przekazali je zakonowi dominikanów. Zakonnicy z Wilna przejęli Sejny wraz z folwarkami i osiadłymi ludźmi.

Sprawdzenie do miasta dominikanów zapoczątkowało pracę misyjną w okolicy. Zakonnicy utworzyli pierwsze szkoły w Sejnach, w tym średnią. Zajęli się również rozbudową gospodarczą miasteczka. Z ich pomocą w latach 1610-1619 wznieziono murowany kościół, zaś w 1619 r. rozpo-

SEINŲ ISTORIJA

Seinai tai miestelis prie Marychos upės jkurtas XVI – XVII amžių sandūroje. 1593 m. Jurgis Grodzinskis (Jerzy Grodziński) iš Sapiegų giminės nupirkо Seinų valdas. Pradžioje miestą žadėta vadinti Jurievo vardu, tačiau pavadinimas neprigijo ir miestelis prie Seinos (dabar Marycha) upės pavadintas Seinalais. 1602 m. vaikų neturėję Grodzinskiai perdavė jį dominikonų vienuoliams. Iš Vilniaus atvykę vienuoliai perėmė miestelį kartu su aplinkinėmis gyvenvietėmis ir ju gyventojais.

I miestą atvykus dominikanams, regione pradėtas jų misionieriškas darbas. Vienuoliai Seinuose įkūrė pirmąsias mokyklas, tame tarpe vidurinę. Taip pat rūpinosi ekonominiu miestelio augimu. Jiems padedant 1610-1619 m. pastatyta mūrinė bažnyčia, o 1619 m. pradėtas statyti vienuolynas. Statybos darbai vyko iki

HISTORY OF SEJNY

Sejny is a small town on the Marycha River, founded at the turn of the 17th century. In 1593, Jerzy Grodziński purchased the Sejny estate from the Sapiehas. Initially, the town was to be called Juriewo, but the name was not popularly accepted and the town located on the Sejna River (now Marycha), came to be known as Sejny. In 1602 Grodziński and his wife, due to the fact that they were childless, handed the estate over to the Dominican order. The monks from Wilno took over Sejny along with local farms and its inhabitants.

Bringing the Dominicans to the city began a missionary work in the area. The monks founded in Sejny first schools, including one secondary school. They also took care of the economic development of the town. With their help in 1610-1619 a brick

często budowę klasztoru. Prace budowlane ukończono przed rokiem 1706. W XVIII wieku centrum Sejn przekształciło się w duchu założen barokowych. Działalność sejneńskich dominikanów zakończyła kasata zakonu w roku 1804. W 1816 r. miasteczko stało się siedzibą biskupstwa i stolicą diecezji sejneńskiej do 1925 roku. W latach 1897-1902 biskupem sejneńskim był Antanas Baranauskas, litewski poeta, językoznawca, muzyk, matematyk. W XIX wieku wznieziono murowany budynek ratusza, sukiennice, synagogę dla Żydów oraz domy zajezdne.

Podczas II Wojny Światowej znaczna część zabudowań uległa zniszczeniu. Całkowitemu zburzeniu uległy sukiennice, których nigdy nie udało się odbudować (fot. str. 15). Okres II wojny to najcięższy czas dla zamieszkujących od wieków w Sejnach Żydów, których wysiedlono w 1939 roku na Litwę i tam zamordowano.

1706 m. XVIII a. Seinų centras pertvarkytas baroko stiliumi. Seinų dominikonų veikla nutraukta 1804 m. panaikinus vienuolyną.

1816m. čia įkurdinta vyskupijos būstinė ir miestelis tapo Seinų vyskupijos sostine iki 1925 m. 1897 – 1902 m. Seinų vyskupas buvo Antanas Baranauskas, lietuvių poetas, kalbininkas, muzikas, matematikas. XIX a. pastatyta mūrinė rotušė, dengta prekyvietė vadina „Audinių koridoriumi”, žydų sinagoga ir namai su vidieliais kiemais.

II Pasaulinio karso metu didžioji dalis statinių sunaikinta. Visiškai sugriautas „Audinių koridorius”, kuris niekada nebuvo atstatytas (fot. 15 psl.) II Pasaulinis karas tai sunkiausias laikotarpis Seinuose nuo amžių gyvenusiems žydams, kurie 1939 m. buvo ištremti į Lietuvą ir ten nužudyti.

Nuo 1956 iki 1975 m. Seinai buvo apskrities sostinė, kuria vėl tapo 1999 m. sausio 1 d.

church was built, and in 1619, began construction of the monastery. The construction works were completed before 1706. During the eighteenth century, the centre of Sejny was transformed in the spirit of the principles of Baroque. The activities of the Sejny Dominicans ended with the dissolution of the Order in 1804. In 1816, the town became the seat of the bishopric and remained the capital of the Sejny diocese until 1925. In the years 1897-1902, the bishop of Sejny was Antanas Baranauskas, a Lithuanian poet, linguist, musician, and mathematician. In the nineteenth century, built were the brick Town Hall, Cloth Hall, synagogue and inns for travellers.

Most of the houses were destroyed during the Second World War. Completely destroyed was the Cloth Hall which have never been restored since. The period of the Second World War is the most

Od 1956 do 1975 roku Sejny były siedzibą powiatu. Od 1 stycznia 1999 roku Sejny ponownie stały się miastem powiatowym.

Współczesne Sejny to ponad 5-tysięczne miasteczko położone na pograniczu polsko-litewskim z bogatą historią, pięknymi zabytkami oraz ślicznym krajobrazem, który je otacza. W miasteczku znajduje się też Dom Litewski i Konsulat Republiki Litwy.

Dabartiniai Seinai tai miestelis Lietuvos – Lenkijos pasienyje, kuriame gyvena virš 5 tūkst. gyventojų. Seinai turtingi savo istoriją, architektūriniu paveldu ir puikiu juos supančiu kraštovaizdžiu. Miestelyje veikia „Lietuvių namai” bei Lietuvos Respublikos konsulatas.

difficult time for Jews who had lived in Sejny for centuries. They were all deported to Lithuania in 1939 and murdered there.

Sejny was a county town from 1956 to 1975. It regained this status on 1 January 1999.

Contemporary Sejny is a town with over 5,000 inhabitants located on the Polish-Lithuanian border with a rich history, beautiful monuments and attractive landscapes of its environs. Located here are also the Lithuanian House and a Consulate of the Republic of Lithuania.

Seiny, Kathol. Kirche

Seinai

BAZYLIKA MNIEJSZA P.W. NAWIEDZENIA NAJŚWIĘTSZEJ MARII PANNY W SEJNACH

Sejneńska Bazylika Mniejsza zbudowana została w latach 1610-1619 w stylu późnorenesansowym przez dominikanów, którzy zostali sprowadzeni do Sejn w 1602 roku z Wilna. Świątynia została konsekrowana przez biskupa Jerzego Tyszkiewicza w 1632 r. W późniejszym czasie do kościoła został dobudowany kompleks zabudowań klasztornych, które ukończono w 1706. W latach 1760-1779 dokonano przebudowy kościoła w stylu baroku wileńskiego.

Wnętrze świątyni stwarza piękną i harmonijną całość. Kościół składa się z ołtarza głównego, dwóch kaplic (Serca Pana Jezusa oraz Matki Boskiej) oraz 8 ołtarzy bocznych. Dominuje barok, widoczne są

SEINŲ ŠVČ. MERGELEŠ MARIJOS BAZILIKÀ

Seinų Baziliką 1610-1619 m. vėlyvojo renesanso stiliumi pastatė dominikonai, kurie 1602 m. į Seinus buvo atkelti iš Vilniaus. 1632 m. baziliką pašventino vyskupas Jurgis Tiškevičius. Vėliau prie bažnyčios buvo pradėtas statyti vienuolyno pastatų kompleksas, baigtas 1706 m. 1760-1779 m. bažnyčia buvo perstatyta Vilniaus baroko stiliumi.

Šventyklos vidus sudaro puikią harmoningą visumą. Ją sudaro pagrindinis altorius, dvi koplyčios (Jėzaus Širdies ir Dievo Motinos) bei 8 šonių altoriai. Vyrauja baroko stilius, pastebimi gotikos bei rokoko stiliaus bruožai. Prezbiterijoje esančiame barokiniai altoriuje kabø paveikslas

MINOR BASILICA OF THE VISITATION OF THE BLESSED VIRGIN MARY IN SEJNY

The Minor Basilica in Sejny was built in the late-Renaissance style by the Dominicans, who were brought to Sejny from Wilno in 1602. The church was consecrated by Bishop Jerzy Tyszkiewicz in 1632. The monastery complex, completed in 1706, was added later to the church. In the period 1760-1779, the church was rebuilt in the style of the Wilno Baroque.

The interior of the church creates a beautiful and harmonious whole. The church consists of the main altar, two chapels (of the Heart of Jesus and of Our Lady) and 8 side altars. The dominant style is Baroque with visible elements of Gothic and Rococo. The chancel has a Baroque altar with a painting

cechy stylu gotyckiego, jak też rokoko. W prezbiterium znajduje się barokowy ołtarz z obrazem przedstawiającym Nawiedzenie Najświętszej Marii Panny, u szczytu którego widnieje wizerunek Chrystusa Ukrzyżowanego. Po bokach ołtarza stoją barokowe rzeźby świętych: Piotra i Pawła oraz drewniane, złocone tabernakulum.

Po obu bokach kościoła znajdują się klasycystyczne kaplice, pod którymi są krypty kościelne. W kaplicy Matki Boskiej znajduje się sprowadzona z Królewca w 1602 roku przez Jerzego Grodzińskiego Figura Szafkowa Matki Boskiej z Dzieciątkiem, która ukrywa w sobie tajemnicę Trójcy Świętej. Rzeźbę wykonano na przełomie XIV i XV wieku z drzewa lipowego. Do dzisiaj zachowało się zaledwie 5 tego typu figur, w tym 3 w Polsce.

Na uwagę zasługują znajdujące się w kościele organy składające

vaizduojantis Švč. Mergelės Marijos apsilankymą, virš jo – nukryžiuoto Kristaus atvaizdas. Altoriaus šonuose stovi barokinės Petro ir Povilo statulos bei medinis, paaauksuotas tabernakulis.

Bažnyčios šonuose matomas klasicistinės koplyčios, po kuriomis yra kriptos. Dievo Motinos koplyčioje stovi spinotos tipo Dievo Motinos statula, simbolizuojanti Šventosios Trejybės paslaptį. Skulptūrą 1602 m. iš Karaliaučiaus atvežė Jurgis Grodzinskis (Jerzy Grodzinski). Ji išdrožta iš liepos medžio XIV – XV a. sandūroje. Iki šių dienų išlikę tik 5 tokio tipo statulos, 3 jų Lenkijoje.

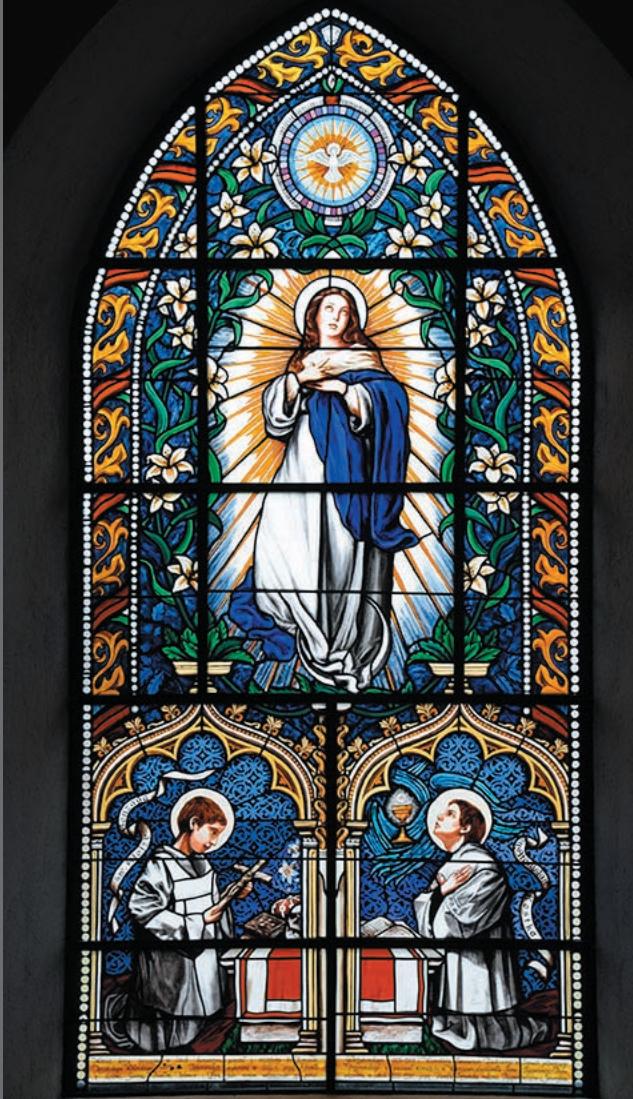
Dėmesio verti taip pat baziikoje esantys 36 balsų vargonai, kuriuos 1907 m. pastatė Jono Garalevičiaus vargonų meistrų dirbtuvė iš Kauno.

Nuo 1973 m. bažnyčiai

depicting the Visitation of the Blessed Virgin Mary, topped with an image of Christ crucified. The altar has a wooden, gilded tabernacle, its wings stand Baroque statues of the saints Peter and Paul.

On both sides of the church there are classicist chapels, under which there are church crypts. The chapel of Our Lady contains the sculpture of the Shrine Madonna of Sejny with the Child, concealing inside the Mystery of the Holy Trinity, brought by Jerzy Grodziński from Koenigsberg in 1602. The sculpture was executed in lime wood at the turn of the 15th century. There are only 5 shrine Madonna sculptures in the world, 3 of which can be found in Poland.

Noteworthy are the church organs with 36 voices made in the organ-master's workshop of

jące się z 36 głosów wykonane w pracowni organmistrzowskiej Jonasa Garaleviciusa w Kownie w 1907 roku.

Kościół od 1973 roku posiada zaszczytny tytuł Bazyliki Mniejszej.

suteikta garbingas Mažosios Bazilikos titulas.

Jonas Garalevicius in Kaunas in 1907.

In 1973, the church was elevated to the dignity of a Minor Basilica.

KLASZTOR PODOMINIKAŃSKI

Zbudowany przez dominikanów okazały klasztor jest perłką Sejn. Klasztor powstawał w latach 1619-1706. Jego architektura przypomina zamek obronny. Klasztor wzniesiono na planie czworboku, z wirydarzem pośrodku i czterema basztami w narożach. Od początku istnienia budynek miał służyć celom edukacyjnym. Stanowił siedzibę Studium Filozoficznego, Studium Teologicznego oraz Seminarium Duchownego. Przy klasztorze mieściło się także utworzone w 1790 r. Kolegium – szkoła wyższa (w naszym rozumieniu średnia). Uczyli się w niej chłopcy z dalszych okolic Sejn, w tym z Grodna i Mereczu. W 1826 roku w murach klasztoru utworzono Diecezjalne Seminarium Duchowe, w którym uczyli się zarówno Polacy i Litwini.

Obecnie w klasztorze znaj-

DOMINIKONŲ VIENUOLYNAS

1619-1706 m. dominikonų pastatytas vienuolynas yra Seinų perlas. Savo architektūra jis pri-mena gynybinę pilį. Tai kvadratinio plano statinys su vidiniu kiemu ir keturiais bokštais kam-puose. Vienuolynas nuo pat pa-statymo turėjo tarnauti švietimo tikslams. Buvo filosofijos studijos, teologijos studijos, vėliau Kunigų seminarijos būstine. Šalia vienuolyno 1790 m. įsikūrė taip pat kolegija – aukštesnioji mokykla (dabartinė gimnazija). Kolegią lankė berniukai iš tolimesnių Seinų apylinkių, tame tarpe Gardino ir Merkinės. 1826 m. vienuolyno rūmuose įkurta Vyskupijos kunigų seminarija, kurioje mokėsi lenkai ir lietuviai.

Šiuo metu pastate veikia, Seinų paminklų apsaugos drau-

DOMINICAN MONASTERY

The imposing Dominican Monastery is a pearl of Sejny architecture. The monastery was built in the period 1619-1706. In its design it resembles a defensive castle. The monastery was built on a square plan, with a patio in the middle and four towers in the corners. From its very beginnings, it was to serve educational purposes. It housed a Philosophy Study, Theological Study and a Seminary. There was also a College, organized at the Monastery in 1790 - a higher educational institution (in contemporary terms it was a secondary school). Its students came from more distant environs of Sejny, including Grodno and Merecz. In 1826, the Diocesan Spiritual Seminary was established in the Monastery, inviting both Polish and Lithuanian students.

Currently, the Monastery ho-

duje się oddział Muzeum Ziemi Sejneńskiej prowadzony przez Sejneńskie Towarzystwo Opieki nad Zabytkami.

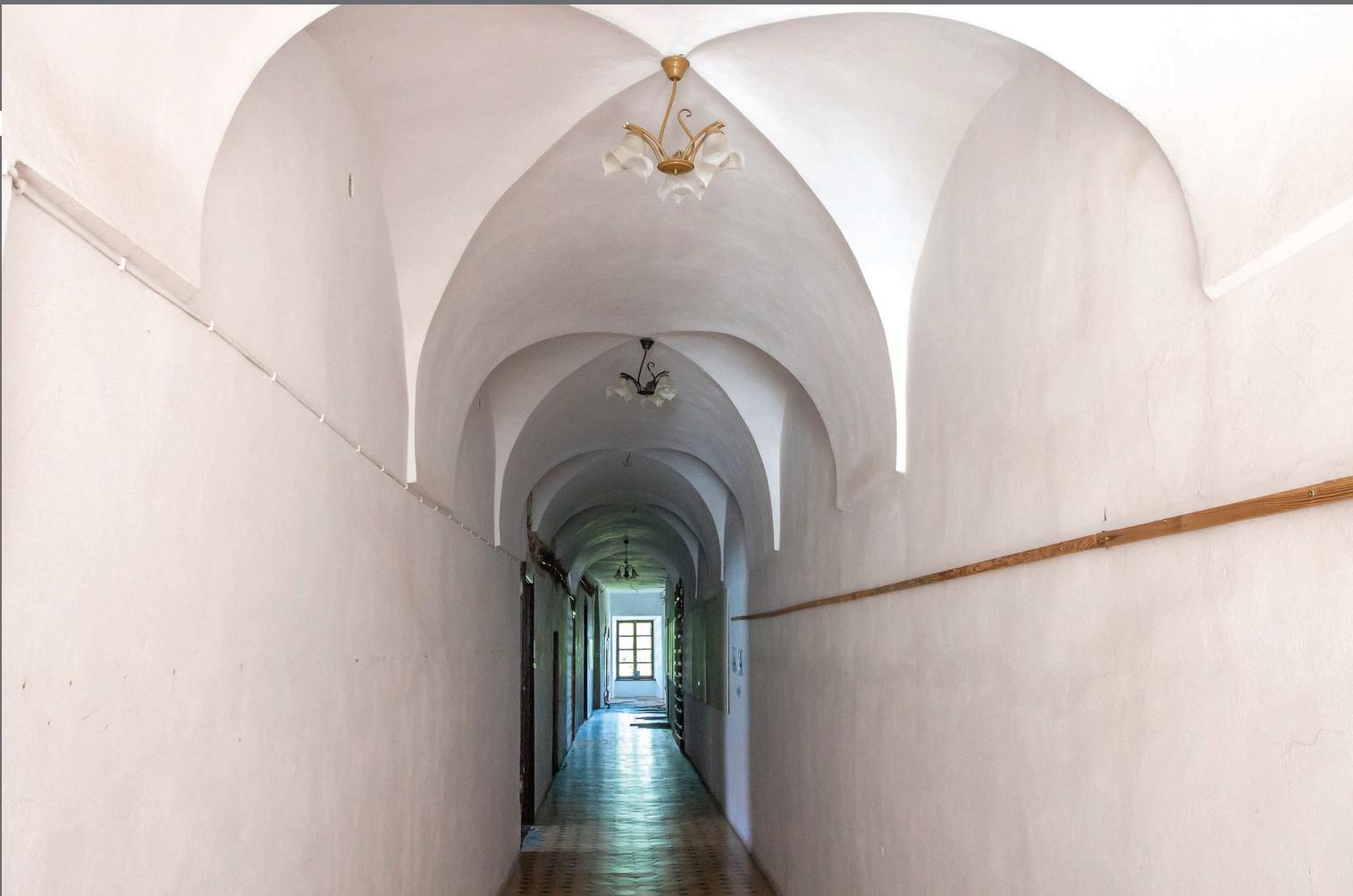
gijos administruojamo Seinų krašto muziejaus padalinys.

uses a branch of the Museum of the Sejny Land run by the Sejny Society for the Preservation of Historical Monuments.

CENTRUM SEJN

Centrum Sejn skupia się wokół głównej ulicy miasta nazwanej ulicą Józefa Piłsudskiego. Kiedyś był to teren, gdzie znajdowało się targowisko otoczone polskimi i żydowskimi budynkami. Najważniejszym obiektem handlowym były żydowskie kramy nazywane sukiennicami, które podczas II wojny światowej zostały spalone przez Niemców. Inne ważne budynki to żydowskie piekarnie, synagoga, jesziwa, Stara Poczta oraz ratusz.

Dzisiejsze centrum miasta to teren od Bazyliki Mniejszej po budynek ratusza i synagogę. Po środku zlokalizowane są dwa parki otoczone kamienicami, które pełnią funkcję handlowo-mieszkalną. Centrum stanowią także przedwojenne zabudowania, które podlegają planowemu rewitalizacji miasta.

SEINŲ CENTRAS

Seinų centras sutelktas aplink pagrindinę miesto gatvę, pavadinę Juzefo Pilsudskio vardu. Anksčiau čia buvo turgavietė, kurią supo lenkų ir žydų namai. Svarbiausias prekybinis objektas buvo dengta žydų prekyvietė vadina „Audinių koridoriumi“, kurią II pasaulinio karo metu sudegino vokiečiai. Kiti svarbūs statiniai tai žydų kepyklos, sinagoga, žydų Talmudo mokykla, senasis paštas bei miesto rotušė.

Šiandienos miesto centras tai teritorija nuo mažosios bazilikos iki miesto rotušės ir sinagogos. Jos viduryje įkurti du parkai, kuriuos supa senieji, gyvenamosios ir komercinės paskirties daugiaubčiai. Centre stovi taip pat prieskariniai namai, įtraukti į miesto renovacijos planą.

Šalia bazilikos stovi vyskupo Antano Baranausko paminklas. Šiek tiek toliau, šv. Agotos aikštėje

TOWN CENTRE

The centre of Sejny concentrates around the main street named after Marshall Józef Piłsudski. Formerly, it was a market square surrounded by Polish and Jewish buildings. The most important object of the mercantile life were Jewish merchant stalls called the Cloth Hall, burned during the Second World War by the Nazis. Other important buildings included Jewish bakeries, Synagogue, Yeshiva, Old Post Office and the Town Hall.

Today's town centre stretches from the Minor Basilica to the Town Hall and the Synagogue. In the middle of it located are two parks surrounded by shops and residential buildings. The town revitalization plans include also pre-war buildings counted as belonging to the town centre.

Next to the Basilica, stands a monument to Antanas Bara-

W pobliżu Bazyliki stoi pomnik biskupa Antanasa Baranauskasa. Troszkę dalej na placu Św. Agaty znajduje się kaplica jej imienia. W pobliżu jest także współczesny pomnik upamiętniający ofiary katastrofy smoleńskiej.

Kierując się w stronę ratusza miejskiego jest park z fontanną. To miejsce, gdzie stały sejneńskie sukiennice. Po prawej stronie zobaczymy przedwojenne kamienice, zaś po lewej hotel i restauracja. W tym miejscu przed wojną znajdowała się żydowska piekarnia. Tuż dalej jest drugi park przylegający do ratusza. W parku do niedawna stał wysoki pomnik XXV-lecia PRL.

Jednym z głównych obiektów centrum Sejn jest XIX-wieczny Ratusz. Po jego lewej stronie widoczna jest ulica Strażacka, którą można dojść do tzw. Wzgórza Świętojerskiego – najstarszego sejneńskiego cmentarza. Jego geneza sięga XVI wieku. Za

– jos vardo koplyčia. Netoli ese yra šiuolaikinis paminklas, skirtas Smolensko katastrofos aukoms atminti.

Einant link miesto rotušės matome parkelį su fontanu. Tai vieta, kur buvo įsikūrusi prekyvietė („Audinių koridorius“). Parkelio dešinėje matome prieškarinius pastatus, kairėje viešbutį ir restoraną. Čia prieš karą buvo žydiška kepykla. Kiek tolėliau – antra parkas besijungiantis su miesto rotuše. Dar visai nesenai parke stovėjo Lenkijos Liaudies Respublikos 25-mečiui skirtas paminklas.

Vienas pagrindinių Seinų centro pastatų yra devyniolikto amžiaus rotušė. Kairėje tėsiasi Gaisrininkų (Strażacka) gatvė, kuri veda į vadinamą Šventajerskio kalvą (Wzgórze Świętojerskiego) – seniausias Seinų kapines, kurių istorija mena XVI amžių.

Už rotušės stovi senojo pašto pastatas, kur šiuo metu įsikūrės

nauskas. A short distance from the monument, in the square of the saint's name stands a statue of St. Agatha. Also nearby, is a modern monument commemorating the victims of the Smolensk catastrophe.

Heading towards the Town Hall, you will walk across a small park with a fountain. It is the place of the location of the former Cloth Hall. On the right side you will see pre-war tenement houses, on the left the building of the hotel and restaurant. It occupies the place of a pre-war Jewish bakery. Further up the road there is another park adjacent to the Town Hall. Not so long ago it used to be adorned with a tall moment to the 25th anniversary of the Polish People's Republic.

One of the main features of the centre of Sejny is the nineteenth century Town Hall. To the left of it lies Strażacka Street which leads to the Świętojerskie

ratuszem znajduje się budynek Starej Poczty, który obecnie jest w posiadaniu Ośrodka Pogranicze. Ośrodek zajmuje także dwa inne historyczne obiekty: żydowską jesziwę, czyli Szkołę Talmudyczną oraz synagogę, która pełni obecnie funkcję galerii pod nazwą Biała Synagoga. Po drugiej stronie ulicy znajduje się XIX-wieczny Pałac Biskupi. Obecnie ma tam siedzibę Muzeum Ziemi Sejneńskiej. Na końcu ulicy stoi pomnik upamiętniający zwycięskie Powstanie Sejneńskie z 1919 roku.

Paribio fondas (Ośrodek Pogranicze), kuriam priklauso dar du istoriniai objekta: Ješiva – žydų Talmudo mokykla ir sinagoga. Sinagoga šiandien tarnauja kaip galerija ir vadinama Baltaja sinagoga. Kitoje gatvės pusėje, XIX a. Vyskupų rūmai, kur įsikūrė Seinų krašto muziejus. Gatvės gale stovi paminklas skirtas 1919 m. Seinų sukilimui atminti.

Hill - the oldest Sejny cemetery. Its foundation dates back to the 16th century. Just behind the Town Hall is the building of the Old Post Office, now the seat of the Borderland Centre. The Centre occupies also two other historical objects: the Jewish Yeshiva, i.e. the Talmudic School and the Synagogue, which currently serves as a gallery under the name of the White Synagogue. Across the street stands the nineteenth-century building of the Bishop's Palace. It currently hosts the Museum of Sejny Land. At the end of the street stands a monument commemorating the victorious Sejny Uprising of 1919.

POMNIK ANTANASA BARANAUSKASA

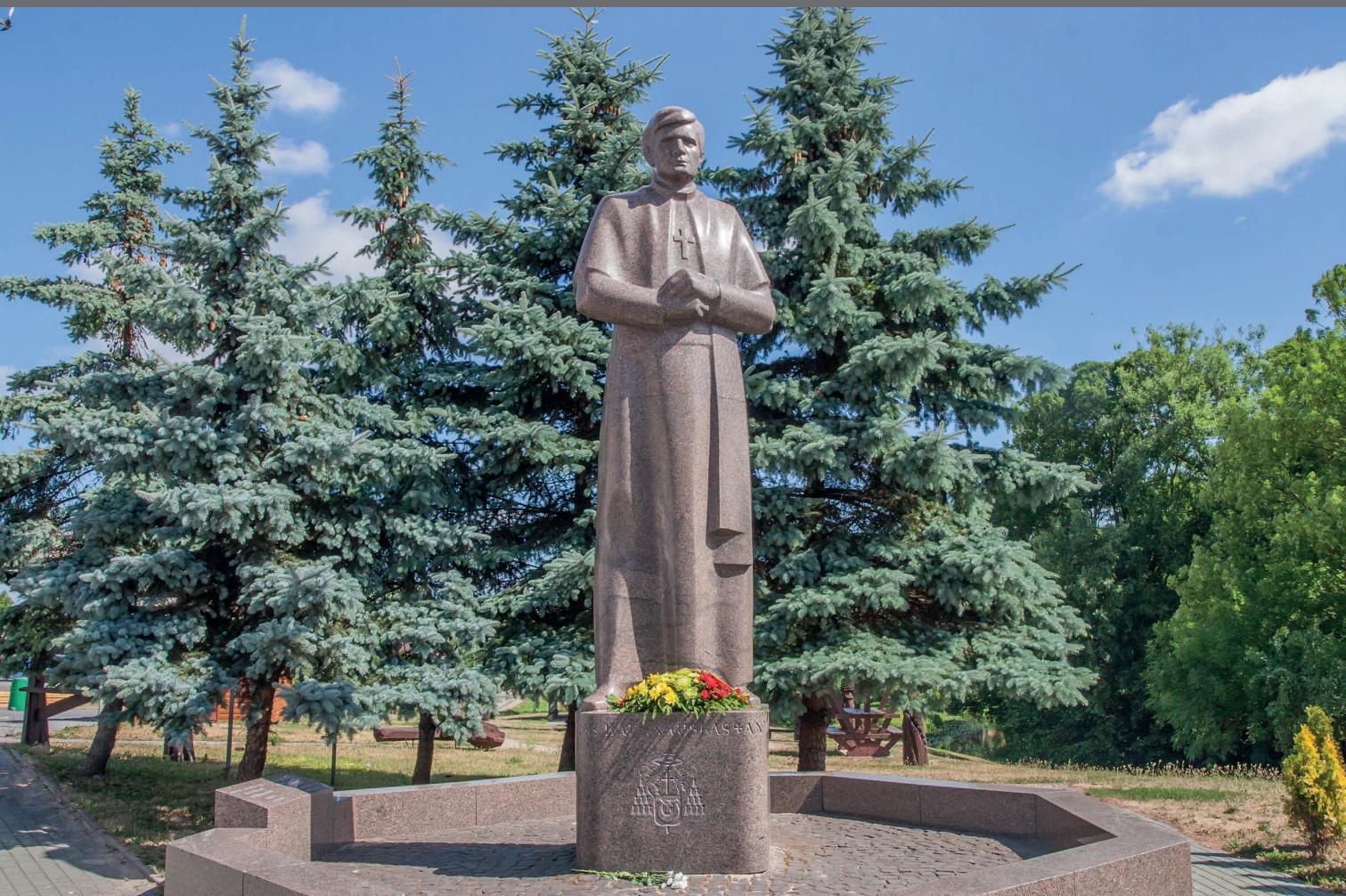
Antanas Baranauskas (1835-1902) to biskup sejneński, poeta i językoznawca. Był postacią niezwykłą zarówno dla Polaków oraz Litwinów. Był z urodzenia i wyboru prawdziwym litewskim patriotą. Odegrał znaczącą rolę w życiu religijnym polsko-litewskiego pogranicza. Był badaczem i znawcą jedenastu dialektów języka litewskiego. Dodatkowo studiował historię piśmiennictwa litewskiego. Utwór „Borek Onikszyński” – napisany w dialekcie onikszyńskim zapewnił mu ważne miejsce wśród największych poetów XIX wieku. Pomnik biskupa Antanasa Baranauskasa został odsłonięty w 1999 roku.

VYSKUPO ANTANO BARANAUSKO PAMINKLAS

Antanas Baranauskas (1835-1902) – Seinų vyskupas, poetas, kalbininkas, tikrasis Lietuvos patriotas. Tai svarbi asmenybė tiek lietuviams, tiek lenkams, atlikusi reikšmingą vaidmenį religiniame Lenkijos – Lietuvos pasienio gyvenime. Kalbininkas, vienuolikos lietuvių kalbos tarmių tyrėjas ir ekspertas. Studijavo lietuvių literatūros istoriją. Anykštietiška tarme parašytas „Anykščių šilelis“ suteikė jam vieno iškiliausią XIX a. poetų vardą. Paminklas vyskupui Antanui Baranauskui Seinuose pastatytas 1999 m.

MONUMENT TO ANTANAS BARANAUSKAS

Antanas Baranauskas (1835-1902) was a Bishop of Sejny, poet and linguist. He was an extraordinary personality for both Poles and Lithuanians. By birth and choice, he was a real Lithuanian patriot. He played a significant role in the religious life of the Polish-Lithuanian borderland. He was a researcher and expert on eleven dialects of the Lithuanian language. Additionally, he studied the history of Lithuanian literature. His song “Onikszy Forest” [Lit. Anikščio Šilelis] - written in the Onikszy dialect, granted him an important place among the greatest poets of the nineteenth century. The monument to Bishop Antanas Baranauskas was unveiled in 1999.

POMNIK POWSTANIA SEJNEŃSKIEGO

Powstanie Sejneńskie jest najważniejszym wydarzeniem historycznym dla polskiej części mieszkańców Sejneńskiego. Rozpoczęło się ono 23 sierpnia 1919 roku rano i trwało 6 dni.

W powstaniu zginęło 54 Polaków, w tym osoby cywilne. W 80. rocznicę powstania, czyli w 1999 roku został odsłonięty w Sejnach pomnik upamiętniający czyn niepodległościowy mieszkańców Ziemi Sejneńskiej.

SEINŲ SUKILIMO PAMINKLAS

Seinų sukilimas yra svarbiausias istorinis įvykis Seinų krašte gyvenantiems lenkams. Sukilimas prasidėjo 1919 m. rugpjūčio 23 d. rytą ir truko 6 dienas. Jo metu žuvo 54 lenkai, tame tarpe civiliai. 1999 m. minint 80-ąsias sukilimo metines Seinuose pastatytas paminklas šiam įvykiui atminti.

MONUMENT TO THE INSURGENTS OF THE SEJNY UPRISING

The Sejny Uprising is the most important historical event for the Polish residents of the Sejny land. It began in the morning of August 23, 1919 and lasted six days.

The Uprising cost the lives of 54 Poles, including civilians. On the 80th anniversary of the uprising, in 1999, a monument commemorating the bid for independence of the inhabitants of the Sejny Land was unveiled in Sejny.

CMENTARZ KATOLICKI

Na cmentarzu zachowało się około 100 nagrobków sprzed drugiej wojny światowej. Najstarszy pochodzi z 1831 roku. Jest to murowany grobowiec Ferdynanda Kretowicza.

Obok siebie chowani byli nie tylko katolicy, ale także ewangelicy i prawosławni. Spoczywa tu m.in. dziadek Czesława Miłosza – Bronisław Kunatt. Największa budowla to kaplica rodziny Wolmerów z 1830 roku, gdzie spoczynek znalazło wielu przedstawicieli znakomitych rodzin sejneńskich z XIX wieku.

KATALIKŲ KAPINĖS

Kapinėse išlikę apie 100 antkapių menančių tarpukario laikus. Seniausias jų pastatytas 1831 m. Tai Ferdinando Kretovičiaus (Ferdynand Kretowicz) kapo rūsys.

Šalia vienas kito buvo laidojami ne tik katalikai, bet ir evangelikai bei stačiatikiai. Čia ilsisi Česlavo Milošo (Czesław Miłosz) senelis – Bronislavas Knautt (Bronisław Knauft). Kapinėse 1830 m. pastatyta Volmerių giminės koplyčia. Tai didžiausias čia esantis objektas, kuriamе ilsisi daugelio iškiliųjų XIX a. Seinų krašto giminų atstovai.

CATHOLIC CEMETERY

The cemetery includes about one hundred gravestones that survived the Second World War. The oldest one comes from 1831. It is a brick tomb of Ferdynand Kretowicz.

Buried here are not only Catholics, but also Protestants and Orthodox. It is the resting place of Czesław Miłosz's grandfather - Bronisław Kunatt. The grandest construction is the chapel of the Wolmers from 1830. There are also nineteenth century tombs of many eminent members of local families.

CMENTARZ ŻYDOWSKI

Sejneńscy Żydzi byli chowani na cmentarzu, który znajdował się we wsi Marynowo, tuż poza granicami miasteczka. Nekropolia podczas wojny została zniszczona przez Niemców. Po wojnie nikt nie dbał o cmentarz. Zachowały się jedynie po nim pojedyncze nagrobki.

W maju 2002 roku, dzięki Fundacji „Pogranicze”, odsłonięto tam pomnik. Na kamieniu, stylizowanym na stelę nagrobną, wyryto napis w języku polskim i hebrajskim: „Pamięci Żydów Sejneńskich. Mieszkańcy Sejn”.

ŽYDŲ KAPINĖS

Seinuose gyvenę žydai buvo laidojami Marinovo kaime esančiose kapinėse, tuož pat už miesto ribos. Karo metu nekropolį sunaikino vokiečiai. Po karo nieks nesirūpino senosiomis kapinėmis, išliko tik pavieniai antkapiai.

2002 m. Paribio fondo iniciatyva kapinėse pastatytas paminklas, kuriame lenkų ir hebrajų kalba užrašyta: „Seinų žydų atminimui. Seinų gyventojai“.

JEWISH CEMETERY

Sejny Jews used to be buried in the cemetery located in the village of Marynowo, just outside the town. The necropolis was destroyed by the Nazis during the war. The cemetery lay neglected after the war. Only several grave-stones survived.

In May 2002, thanks to the efforts of the Borderland Foundation, a commemorative monument was erected. Its stone, a stylized matzevah, bears inscriptions in Polish and Hebrew: “In Memory of Sejny Jews. Inhabitants of Sejny.”

DWÓR W KRASNOGRUDZIE

Dwór Miłosza w Krasnogrudzie to jedna z największych atrakcji Sejneńskiego. XVII-wieczny obiekt leży tuż przy granicy polsko-litewskiej, w starym parku, tuż nad jeziorem Hołny. Przed wojną był własnością rodziny Czesława Miłosza ze strony matki. Jest to miejsce, z którym noblista czuł się mocno duchowo związany, gdzie często przyjeżdżał na wakacje. Przebywał tam również zawód miłośny.

W 2011 roku zostało tam utworzone Międzynarodowe Centrum Dialogu. Prowadzi je Ośrodek Pogranicze w Sejnach. Placówka swoją działalnością ma nawiązywać do wielokulturowości i dziedzictwa Rzeczypospolitej Obojga Narodów. W Dworze można obejrzeć stałą wystawę poświęconą twórczości Czesława Miłosza.

Podczas uroczystości otwarcia Centrum w Krasnogrudzie był obecny syn Czesława – Anthony Miłosz.

KRASNAGRŪDOS DVARAS

Milošodvaras Krasnagrūdoje tai vienas įdomiausiu objektu Seinų krašte. XVII a. dvaras stovi Lenkijos – Lietuvos pasienyje, senajame parke Alnos ežero pakrantėje. Prieš karą jis priklausė Česlavui Milošo motinos giminei. Nobelio premijos laureatas buvo labai prisirišęs prie šios vietas, kur dažnai atostogaudavo. Čia beje išgyveno ir nelaimingą meilę.

2011 m. čia įsteigtas Tarpautinis dialogo centras, administruojamas Paribio fondo. Pagrindinė centro veiklos gairė – Abiejų Tautų Respublikos daugiakultūriškumas ir paverdas. Dvare veikia nuolatinė ekspozicija skirta Česlovo Milošo kūrybai.

Centro atidarymo ceremonijoje Krasnagrūdoje dalyvavo Česlovo sūnus Anthony Milošas.

KRASNOGRUDA MANOR

Miłosz's Manor in Krasnogruda is one of the most interesting attractions of the Sejny land. The seventeenth-century estate is located right next to the Polish-Lithuanian border, in the old park, right by the Hołny Lake. Before the war, it was owned by the maternal branch of Czesław Miłosz's family. It is a place to which the Nobel Prize winner felt very spiritually connected, and where he often used to come for his summer holidays. It is also here where he experienced his first disappointment in love.

In 2011, it became the seat of the International Centre for Dialogue. It is managed by the Borderland Foundation in Sejny. The institution's mission refers to the multiculturalism and heritage of the Polish-Lithuanian Commonwealth. You can see here a permanent exhibition devoted to the works of Czesław Miłosz.

The poet's son, Anthony Miłosz, was present during the opening ceremony of the Centre in Krasnogruda.

U ANDRZEJA STRUMIŁŁO W MAĆKOWEJ RUDZIE

Andrzej Strumiłło urodził się w 1927 r. w Wilnie. Na Suwalszczyznę przyjechał w latach 80. XX wieku. W 1984 roku w Maćkowej Rudzie nad rzeką Czarną Hańczą wybudował dworek, zajął się hodowlą koni i twórczością artystyczną. Na przełomie wieków XX i XXI, na jego posesji obok domu odbywały się słynne plenery rzeźbiarskie.

Artysta został wyróżniony wieloma nagrodami państwowymi, m.in. Krzyżem Kawalerskim, Oficerskim i Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Złotym Krzyżem Zasług. Sejmik województwa podlaskiego ustanowił rok 2017 Rokiem Andrzeja Strumiłły.

Artysta jest mocno związany z Ośrodkiem Pogranicze w Sejnach. Z kolei w pobliskich Suwałkach jest Centrum Sztuki

PAS ANDŽÉJŲ STRUMILLO MAČKOVA RŪDOJE

Andžėjus Strumillo (Andrzej Strumiłło) gimė 1927 m. Vilniuje, o j Suvalkiją atvyko 1980-aisiais. 1984 m. Mačkova Rūdoje, ant Juodosios Ančios upės kranto pasistatės dvarą įkūrė žirgyną ir užsiémė kūrybine veikla. XX – XXI amžių sandūroje jo dvaro kieme vyko garsūs skulptorių plenerai.

Menininkas apdovanotas daugybe valstybinių apdovanojimų, tame tarpe Kavalieriaus, Karininko ir Komandoro Kryžiumi bei auksiniu kryžiumi „Už nuopelnus“. Palenkės vaivadijos seimelio sprendimu 2017-ieji paskelbtį A. Strumillo metais.

Menininkas yra glaudžiai susijęs su Seinuose veikiančiu Pasienio fondu (Ośrodek Pogranicze). Tuo tarpu Suvalkuose veikia Andžėjaus Strumillo šiuolaikinio meno galerija, kurioje eksponuojami menininko darbai: tapyba,

AT ANDRZEJ STRUMIŁŁO'S IN MAĆKOWA RUDA

Andrzej Strumiłło was born in 1927, in Wilno. He moved to the Suwałki region in the 1980s. In 1984, he built his manor house in Maćkowa Ruda, on the Czarna Hańcza, continuing his artistic creativity and engaging in horse breeding. At the turn of the twenty-first century, the grounds of his estate became a venue of open-air sculpture workshops.

The artist has been awarded with many state awards, including Knight's Cross, Officer and Commander's Cross of the Order of Polonia Restituta and the Golden Cross of Merit. The Podlaskie regional assembly designated 2017 as Andrzej Strumiłło's Year.

The artist is strongly associated with the Borderland Centre in Sejny In the nearby town of Suwałki, you can also visit the Center of

Współczesnej Galeria Andrzeja Strumiłły, gdzie prezentowany jest dorobek artysty, m.in. obrazy, fotografie, ilustracje książkowe, przedmioty przywiezione z wielu podróży na Daleki Wschód. Artysta w 2017 roku w Maćkowej Rudzie, obok swojego dworku otworzył Galerię swojego imienia.

W latach 1982-84 był kierownikiem Graphic Presentation Unit Sekretariatu Generalnego ONZ w Nowym Jorku.

fotografijos, knygų iliustracijos bei jvairūs daiktai parsevežti iš kelioniu į Tolimuosius Rytus. 2017 m. šalia savo sodybos Maćkova Rūdoje menininkas atidarė savo vardo galeriją.

1982-1984 m. vadovavo Jungtinių Tautų Generaliniam sekretariatui Graphic Presentation Unit Niujorke.

Contemporary Art - Andrzej Strumiłło's Gallery, where the artist's output is presented, including paintings, photographs, book illustrations, and exhibits brought from his multiple trips to the Far East. In 2017, the artist opened a gallery of his name in Maćkowa Ruda, next to his house.

In 1982-84, he managed the graphic studio at the UN Secretariat in New York.

KLASZTOR POKAMEDULSKI W WIGRACH

Niedaleko Sejn znajduje się najbardziej znany obiekt zabytkowy w tej części Polski – Klasztor Wigierski. Widoki jeziora Wigry z wpisymi w wigierski krajobraz obiektyami dawnego klasztoru są jednymi z najpiękniejszych w północno-wschodniej Polsce i najbardziej znane na Suwalszczyźnie.

Klasztor w Wigrach został wybudowany w latach 1694-1745 przez zakon kamedułów. Był to wówczas najbogatszy klasztor w Polsce. W 1796 r. zaborcze władze pruskie skonfiskowały dobra zakonne. W czasie II wojny światowej klasztor został zniszczony. Ocalał tylko zabytkowy kościół. Zabudowania klasztorne zostały odbudowane po wojnie. Obiekty należą do kurii w Ełku.

W 1999 roku w klasztorze

VYGRIŲ KAMALDULIŲ VIENUOLYNAS

Vygrių vienuolynas tai labiausiai žinomas, netoli Seinų esantis istorinis objektas šioje Lenkijos dalyje. Vygrų ežero peizažas, su įpinta Vygrų vienuolyno kalva yra vienas gražiausių šiaurės – rytų Lenkijoje ir labiausiai žinomas Suvalkijoje.

Vygrų vienuolyną 1697 – 1745 m. pastatė kamaldulių vienuolių. Anuomet tai buvo turttingiausias vienuolynas Lenkijoje. 1796 m. Prūsų valdžios konfiskavo vienuolyno turtą, o II Pasaulinio karo metu jis buvo sunaikintas. Išliko tik istorinė bažnyčia. Vienuolyno kompleksas atstatytas po karo. Objeketas priklauso Elko vyskupijai. Iki 2011 m. čia veikė Kultūros ministerijai pavaldūs „Kūrybinio darbo namai“.

1999 m. popiežius Jonas Paulius II, piligriminės kelionės į Lenkiją metu ilsėjosi Vygrų vienuolyne.

CAMALDOLESE MONASTERY IN WIGRY

Not far away from Sejny, you can visit one of the most famous historic buildings in this part of Poland - the Wigry Monastery. The vistas of the Wigry Lake with the inscribed in them buildings of the former monastery rank among the most beautiful landscapes in north-eastern Poland and the most known in the Suwałki region.

The monastery in Wigry was built in 1694-1745 by the Camaldolesse Order. In its time, it was the richest monastery in Poland. In 1796, the Prussian authorities confiscated monastery estates. The monastery was destroyed during the Second World War. Only the building of the church survived. The monastic buildings were rebuilt after the war. The buildings belong currently to the Ełk Diocese. Until 2011 the monastery

odpoczywał papież Jan Paweł II podczas swojej pielgrzymki do Polski. Papież oddał się tam modlitwie oraz podziwiał piękne widoki jeziora Wigry.

Obecnie klasztor pokamedulski to zespół obiektów takich jak: kościół parafialny, refektarz z bramą wjazdową, Dom Furtiana, Wieża Schodowa, Dom Królewski, Kaplica Kanclerska, 17 eremów i mury obronne.

Čia jis meldėsi ir grožėjos Vygrių ežero peizažu.

Šiuo metu kamaldulių vienuolyne kompleksą sudaro: parapijos bažnyčia, refektoriumas su paraudiniais vartais, durininko namas, karališkasis namas, bokštas, kanclerio koplyčia, 17 eremų ir gynybinė siena.

housed the Residential Arts Centre of the Ministry of Culture.

In 1999, the monastery was visited by John Paul II who rested here during his pilgrimage to Poland. The Pope devoted his time here to prayer and admiration of the beautiful views of the Wigry Lake.

At present, the post-Camaldolese complex includes a parish church, Refectory with the Entrance Gate, the Porter's House, Staircase Tower, Royal House, Chancellor's Chapel, 17 hermitages and defensive walls.

REGIONALNE JADŁO

Sejneśszczyzna to miejsce, gdzie można dobrze zjeść. Smaki, które proponują lokalni kucharze są nie do podrobienia. Sejneńska kuchnia proponuje tradycyjne kartaczki, czyli duże, ovalne pyzy z ziemniaków z nadzieniem mięsnym podawane z zasmażką. Innym słodkim rarytasem jest sękacz – wielejajecze ciasto, puste w środku, z charakterystycznymi sopłami na zewnątrz. Pierwsze wzmianki o sękaczu pochodzą z XV wieku. Mieли go spożywać litewscy żołnierze, idący na bitwę pod Grunwaldem.

Sejneśszczyzna to także bogactwo ryb. Jedną z najsmaczniejszych jest sielawa. Innym produktem lokalnym jest „Miód z Sejneśszczyzny” wytwarzany na tradycyjnej recepturze. W Sejnach można zjeść wiele innych smacznych dań: bliny litewskie, soczewiaki sejneńskie, chłodnik litewski, czenaki i kakory.

VIETINĖ VIRTUVĖ

Seinų krašte galima skaniai pavalgyti, paragauti nepakartojamo skonio patiekalų. Seinuose gaminami lietuviški cepelinai su mėsa ir spirgučiais, kepamas šakotis – tuščiaviduris pyragas su „ragais”, kurio gamybai naudojama daug kiaušinių. Šakotis pirmą kartą minimas jau XV a., kuomet jį valgę karininkai einantys į Žalgirio mūšį.

Seinų kraštas turtinas taip pat žuvingų ežerų. Viena skaniausią žuvų laikomas sykas. Kitas regionalinis produktas yra Seinų krašto medus, gaminamas pagal tradicinių receptų. Seinuose galima paragauti taip pat lietuviškų blynų, pyragelių su lęšiais, šaltibarščių, čenakų.

REGIONAL FOOD

Sejny land is a place where you can enjoy good food. Local chefs offer unbeatable flavours. The Sejny cuisine offers traditional kartaczki - big oval potato dumplings stuffed with meat served on roux. Another rarity is the sweet sękacz - a multi-egg „tree cake”, empty inside, adorned with characteristic sweet icicles. The cake was first mentioned in the 15th century. So it could have as well been eaten by the soldiers heading for the Battle of Grunwald.

The Sejny land means also a wealth of fish. One of the most delicious is the vendace. Another local product is „The Sejny Land Honey” produced sing traditional recipes. While in Sejny you can also try other tasty dishes: Lithuanian pancakes, Sejny soczewiaki, Lithuanian cold soup, czenaki and kakory.

85

KRAJOBRAZ SEJNEŃSZCZYZNY

Sejneńszczyzna to region obfitujący w piękne krajobrazy, lasy i jeziora. To kraina pełna dzikich zwierząt, jezior, w których jest mnóstwo ryb, z polami pięknych kwiatów, wzgórzami i pagórkami. Można tutaj świetnie wypocząć, powędkować, popłynąć spływem kajakowym czy wyjść na grzyby. Sejny to także dobre miejsce, by na krótką chwilę wyjechać za połiską granicę i zwiedzić Litwę.

SEINŲ KRAŠTOVAIZDIS

Nepaprastai graži Seinų krašto gamta, turtinga ežerų ir girių. Čia gausu laukinių žvérių, žuvingu ezerų, gėlėmis nusėtų pievų, kalvų ir kalnelių. Tai puiki vieta poilsiui, žvejybai, žygiams su baidarėmis ar grybavimui. Būnant Seinuose labai patogu aplankytи greta esančią Lietuvą.

LANDSCAPES OF THE SEJNY LAND

Sejny Land abounds in beautiful landscapes, forests and lakes. The land is rich in wild animals, lakes full of fish, meadows with beautiful flowers and hillside. You can relax here perfectly, go fishing, canoeing or pick mushrooms. Sejny is also a convenient departure point for trips across the border, in the neighbouring Lithuania.

104

DWÓR KVIETIŠKIS

Uważa się, że dwór założyli w 1717 roku Starosta Prieński Marek Antoni i jego żona Franciszka Butlerowie. Dwór był drewniany i składał się z pałacu dworskiego, 3 klepisk, 2 spichlerzy, 3 obór, browaru, magazynu zbożowego, wozowni, młynów wodnych i wiatrowych. Autentyczne budynki pierwszego dworu nie ocalały. Obecnie znajduje się tam Szkoła Wyższa, z grupą taneczną „Reverence” wykonującą tańce historyczne. Na terenie dworu znajduje się także muzeum.

KVIETIŠKIO DVARAS

Manoma, kad 1717 m. Prienų seniūnas Markas Antonijus ir jo žmona Pranciška Butleriai įkūrė Kvietiškio dvarą. Dvaras buvo medinis, o jį sudarė - dvaro rūmai, 3 klojimai, 2 klėtys, 3 tvartai, bravoras, grūdų magazinas, vėžiminė, vandens ir véjo malūnai. Autentiškų pastatų iš pirmojo dvaro neišliko. Dabar dvare įsikūręs muziejus bei Marijampolės kolegija, turinti istorinių šokių grupę „Reverence“.

KVIETIŠKIS MANOR

It is believed that the manor was founded in 1717 by Marek Antoni Butler, Starost of Preny, and his wife Franciszka. The wooden manor consisted of a manor house, 3 threshing floors, 2 granaries, 3 barns, brewery, grain warehouse, coach house, water and wind mills. The original manor buildings have not survived. Today, the property belongs to a higher school with its dance group „Reverence“ which performs historical dances. There is also a museum.

107

CUKROWNIA

Najstarsza na Litwie cukrownia w Mariampolu rozpoczęła działalność w 1931 roku i produkuje cukier do dzisiaj. Mówią się, że cukier z Suvalkii jest najsłodszy, a rolnicy uprawiający buraki są najweselsi. Dlatego w pobliżu fabryki postawiono pomnik buraka cukrowego, jako symbol dobrobytu i siły tego regionu. W fabryce działa muzeum organizujące wycieczki po cukrowni a także posiadające eksponaty związane z cukrem i jego produkcją.

CUKRAUS FABRIKAS

Seniausias Lietuvoje Marijampolės cukraus fabrikas pradėjo veikti 1931 m. ir gamina cukrų iki šių dienų. Sakoma, kad suvalkietiškas cukrus saldžiausias, o cukrinis ruknelius auginantys ūkininkai linksmiausi. Todėl prie fabriko pastatytas paminklas cukriniam rukneliui, kaip mūsų krašto gerovės ir tvirtybės simbolis. Cukraus fabriko autentiškame pastate veikia muziejus, sukauptęs įvairūs su cukrumi ir jo gamyba susijusius eksponatus bei rengiantis ekskursijas po cukraus fabriką.

SUGAR MILL

The oldest Lithuanian sugar mill in Marijampolė started operating in 1931 and has been producing sugar until today. They say that the sugar from Suvalkija is the sweetest and the farmers growing it are the merriest. A monument to the symbol of the region's prosperity and strength, the sugar beet, was erected near the mill. The mill hosts a museum that organizes tours of the sugar mill and an exhibition related to sugar and its production.

KOSZARY WOJSKOWE

Armia carska przybyła do Mariampola w 1831 roku. W 1873 roku, na terytorium dworu Kvietiškis nad Szeszupą rozpoczęto budowę obecnego miasteczka wojskowego. Wybudowano koszary, klub wojskowych, budynki gospodarcze, stajnie, warsztaty, domy mieszkalne i drewniany most na Szeszupie. Po I wojnie światowej w koszarach rozmieszczono Armię Litewska. W 1924 roku w Mariampolu ulokowano 9. Pułk Piechoty Księcia Vytenis'a. W czasach sowieckich był tu oddział powietrznodesantowy. W 2000 roku wyremontowano koszary a w 2009 roku odbudowano tam pomnik Wielkiego Księcia Litewskiego Vytenis'a.

KARINIS MIESTELIS

Carokariuomenė Marijampolėje įsikūrė 1831 m. 1873 m. Kvietiškio dvaro žemėje prie Šešupės pradėtas kurti dabartinis karinis miestelis. Pastatytos kareivinės, karininkų klubas, ūkio statiniai, arklidės, dirbtuvės, gyvenamieji namai karininkams, medinis tiltas per Šešupę. Po pirmojo pasaulinio karo kareivinėse buvo dislokuota Lietuvos kariuomenė. 1924 m. į Marijampolę buvo atkeltas 9-asis pėstininkų kunitgaikštio Vytenio pulkas. Sovietmečiu čia įsikūrė oro desantininkų dalinys. 2000 m. kareivinės suremontuotos, o 2009 m. jų teritorijoje atstatytas paminklas Lietuvos Didžiajam kunitgaikščiui Vyteniui.

MILITARY BARRACKS

The tsarist army arrived in Marijampolė in 1831. In 1873, commenced the construction of the present military town in the area of the Kvietiškis manor on the Szeszupa River. Built then were barracks, a military club, outbuildings, stables, workshops, residential houses, and a wooden bridge on the Szeszupa. In the aftermath of the First World War, it stationed Lithuanian troops. In 1924, the 9th Infantry Regiment of Prince Vytenis was posted in Marijampolė. In Soviet times, the barracks housed an airborne unit. The buildings were renovated in 2000, and in 2009 also renovated was the monument to Vytenis, the Grand Duke of Lithuania.

MUZEM REGIONALNE

Budynek Muzeum Regionalnego to kompleks neoklasycystycznych zabudowań z połowy XIX wieku, sąsiadujący z gmachem sądu działającego w okresie międzywojennym. Muzeum utworzono w 1964 roku. Eksponuje się tu szczątki ludzkie odnalezione na torfowisku Turlojiškės, które mają od 2780 do 2899 lat. Są to szczątki najstarszego „mieszkańca” kraju. Muzeum posiada największy zbiór suwalskich tkanin ludowych na Litwie.

KRAŠTOTYROS MUZIEJUS

Kraštotoros muziejaus pastatas tai XIX a. vidurio neoklasicizmo patalpų kompleksas, besiribojantis su tarpukariu veikusiais teismo rūmais. Muziejus įsikūrė 1964 m. Čia eksponuojami Turlojiškės durpyne rasti Kirsnos žmogaus palaiakai, kuriems 2780-2899 metų. Tai seniausio šalies „gyventojas“. Taip pat sukauptas bene didžiausias Suvalkijos liaudiškos tekstilės rinkinys Lietuvoje.

REGIONAL MUSEUM

The Regional Museum is a complex of neoclassical buildings from the mid-nineteenth century, adjacent to the building of the court that operated in the interwar period. The Museum opened in 1964. Exhibited here are human remains found in the Turlojiškės peat bog estimated to be from 2780 to 2899 years old. They are thus the remains of „the oldest inhabitant“ of the land. The museum boasts the largest collection of Svalikija folk fabrics in Lithuania.

PARK Z POMNIKIEM WITOLDA WIELKIEGO

Park miejski zaczęto tworzyć około 1868 roku. W okresie międzywojennym cieszył się dużą popularnością wśród mieszkańców, a w czasach sowieckich został zaniedbany. Uporządkowano go dopiero w 1980 roku. W 2003 roku w Mariampolskim Klubie Witoldów narodził się pomysł wznowienia w parku pomnika Witolda Wielkiego. Idea została urzeczywistniona i w zrekonstruowanym parku stanął pomnik Witolda Wielkiego, autorstwa rzeźbiarza Julius'a Nekrośius'a.

VYTAUTO PARKAS SU PAMINKLU VYTAUTUI DIDŽIAJAM

Miesto sodas pradėtas kurti apie 1868 m. Tarpukaryje buvęs labai populiarus miestelėnų tarpe, sovietmečiu parkas apleistas. Sutvarkytas tik 1980 metais. 2003 m. marijampoliečių Vytautų klubas iškėlė idėją, kad parke būtų pastatytas paminklas Vytautui Didžiajam. Idėja virto realybe, rekonstruotame parke, atidengtas skulptoriaus Juliaus Narušio sukurtas paminklas Vytautui Didžiajam.

THE PARK WITH THE MONUMENT TO VYTAUTAS THE GREAT

The municipal park was established around 1868. Very popular during the interwar period, the Park was left neglected in the Soviet times. It was renovated only in 1980. In 2003, the idea of erecting a monument to Vytautas the Great was born among the members of the Marijampolė Vytautas' Club. The idea was realized and a monument, designed by the sculptor Julius Nekrošius, was erected in the reconstructed park.

SYNAGOGA

Centrum miasta zostało zde-
wastowane w pożarze w 1894
roku. W 1899 roku architekt
miejski polskiego pochodzenia
Vlerijus Rybarski opracował pro-
jekt świątyni i prawdopodobnie
po roku piękna budowla ozdobi-
ła miasto Mariampol. Synagoga
pełniła swoją funkcję do II Wojny
Światowej. W okresie powojen-
nym, rząd sowiecki ulokował tu
magazyn i sklep z warzywami.
Zniszczono zarówno wnętrze
obiektu, jak i otoczenie. W 1985
roku synagoga została zrekon-
struowana. Po dziesięciu latach
w gmachu synagogi utworzono
Mariampolskie Centrum Eduka-
cji. Dzięki mecenatowi Beatričė
Kleizaite – Vasaris w 2014 roku
otwarto tu galerię sztuki, w której
eksponowane są obrazy, grafiki
i rzeźby najbardziej znanych twór-
ców litewskiego wychodźstwa.

SINAGOGA

Miesto centras buvo sunioko-
tas 1894 m. kilusio gaisro. 1899
m. lenkų kilmės miesto architek-
tas Valerijus Rybarskis parengė
maldos namų projektą ir, tikėtina,
kad po metų Mariampolę papuošė
gražus statinys. Sinagoga veikė
iki antrojo pasaulinio karo. Po
karyje sovietų valdžia čia įkūrė
paruošų sandėlį ir daržovių par-
duotuvę. Buvo suniokota ne tik
pastato vidus, bet ir išorė. 1985
m. sinagoga rekonstruota. Po
dešimtmečio šiose patalpose
pradėjo veikti Mariampolės ap-
skrities švietimo centras. 2014 m.
sinagogoje mecenatės Beatričės
Kleizaitės – Vasaris dėka atsirado
menų galerija. Joje eksponuojami
garsiausių išeivijos lietuvių sukuri-
ti tapybos, grafikos ir skulptūros
darbai.

SYNAGOGUE

The town centre was devasta-
ted by a fire in 1894. The temple
was designed in 1899 by Valeri-
jus Rybarski, the town architect
of Polish origin, and probably
already a year later the beautiful
building began to adorn the town
of Mariampolé. The Synagogue
operated here until the Second
World War. In the post-war period,
the Soviet government turned it
into a warehouse and a vegetable
store. Both the interiors and exte-
riors of the building were devasta-
ted. The Synagogue was renova-
ted in 1985. Ten years later, the
building became the Mariampolé
Education Centre. Thanks to the
patronage of Beatričė Kleizaite
– Vasaris, an art gallery was
opened here in 2014. It displays
paintings, prints and sculptures
of the most famous artists of the
Lithuanian emigration.

PLAC BASANAVIČIUS'A

6 września 2009 roku w Mariampolu na Placu Basanavičius'a odsłonięto pomnik „Ku czci Języka i Narodu. Upamiętnienie tysiąclecia imienia Litwy 1009-2009“. Cztery narożniki postumentu symbolizują cztery etniczne regiony Litwy. Na szczytzie kolumny stoi srebrny połyskujący jeździec na koniu, z włócznią w dłoni. Koń jest symbolem niezłomności narodu i jego nieustannego podążania w przyszłość. Jeździec na koniu symbolizuje otwartość i wolność narodu, włócznia – jego walkę o wolność języka litewskiego.

BASANAVIČIAUS AIKŠTĖ

Marijampolės J. Basanavičiaus aikštėje 2009 m. rugsėjo 6 d. atidengtas paminklas „Tautai ir Kalbai. Lietuvos vardo tūkstantmečiui paminėti 1009-2009“. Keturi postamento kampai simbolizuoja keturis Lietuvos etninius regionus. Kolonus viršuje – sidabru spindintis raitelis ant žirgo su ietimi rankoje. Žirgas simbolizuoja tautos veržlumą ir jos nenutrūkstantį skrydį į ateitį, raitelis ant žirgo – tai atvira, laisva tauta, ietis – tautos kovos, už žodį ir lietuvišką raštą simbolis.

BASANAVIČIUS SQUARE

The monument „In Honour of the Language and the Nation. Commemorating the Millennium of the Name of Lithuania 1009-2009“ was unveiled in Basanavičius Square, Marijampolė, on September 6, 2009. The four corners of the pedestal symbolize the four ethnic regions of Lithuania. The column is topped with a figure of a rider with a shiny spear. The horse is a symbol of indomitability of the nation and its constant pursuit of the future. The horse rider symbolizes openness and freedom of the nation, and his spear – the fight for the freedom of the Lithuanian language.

GIMNAZJUM IM. RYGIŠKIU JONO

Pismo i szkoły litewskie były zakazane przez rząd Rosji carskiej. Jednak w 1867 roku w Mariampolu zostało otwarte męskie gimnazjum, w którym nauczano języka litewskiego. Litewski po raz pierwszy oficjalnie zabrzmiał w gmachu gimnazjum w 1871 roku, kiedy uczeń Petras Kriauciūnas, podczas uroczystego zakończenia roku szkolnego odczytał przetłumaczony na język litewski wiersz Jana Kochanowskiego. W gimnazjum uczyli się m.in. Jonas Basanavičius – autor idei litewskiego państwa narodowego, Vincas Kudirka – autor hymnu narodowego, Jonas Jablonskis – językoznawca, który usystematyzował język litewski i sześciu sygnatorów Aktu Niepodległościowego z 1918 roku.

MARIJAMPOLĖS RYGIŠKIŲ JONO GIMNAZJA

Rusijos caro valdžia buvo uždraudusi lietuvišką raštą ir lietuviškas mokyklas, tačiau Marijampolėje 1867 m. buvo atidaryta berniukų gimnazija, kurioje mokytas lietuvių kalbos. 1871 m. pirmą kartą gimnazijos rūmuose oficialiai nuskambėjo lietuvių kalba, kai gimnazistas Petras Kriauciūnas salėje per iškilmingą mokslo metų baigimo aktą lietuviškai perskaitė iš lenkų kalbos išsiverstą poeto Jono Kochanovskio eilėraštį. Gimnazijoje mokėsi tautinės lietuvių valstybės idėjos autorius Jonas Basanavičius, valstybinio himno autorius Vincas Kudirka, bendrinės lietuvių kalbos kūrėjas Jonas Jablonskis bei šeši 1918 m. vasario 16 – ios Nepriklausomybės akto signatai.

RYGIŠKIU JONO GIMNAZIJA (Secondary school)

Writing and schooling in Lithuanian were banned by the authorities of the Tsarist Russia. Yet, in 1867, a male secondary school with Lithuanian as the language of instruction opened in Marijampolė. Lithuanian officially sounded for the first time in the school building in 1871, when the student Petras Kriauciūnas, read a Lithuanian translation of a poem by Jan Kochanowski during the ceremony of closing of the school year. Notable alumni of the school include: Jonas Basanavičius, the author of the idea of the Lithuanian nation-state, Vincas Kudirka, the author of the national anthem, Jonas Jablonskis – a linguist who systematized the Lithuanian language and six signatories of the Independence Act of 1918.

KOŚCIOŁ EWANGELICKO- -LUTERAŃSKI

Parafia ewangelicko - luterańska została założona w 1819 roku. Pierwszy kościół, po przystosowaniu do potrzeb społeczności mieścił się w budynku magazynu wojskowego. W 1835 roku Karolis Kaminskis (okrągły specjalista d.s. budownictwa) opracował projekt nowego kościoła. Świątynia była przykładem architektury klasycystycznej, pozbawionej wież. Fundatorem kościoła byli Radziwiłłowie - ewangelicy reformowani z Seirijai. W późniejszym okresie świątynię ozdobiła wieża. W czasach sowieckich kościół był zamknięty, a w pomieszczeniach otwarto miejską szkołę sportową. Po odzyskaniu niepodległości przez Litwę kościół został zwrócony wiernym.

EWANGELIKU LIUTERONŲ BAŽNYČIA

Marijampolės evangelikų liuteronų parapija įkurta 1819 m. Pirmoji bažnyčia buvo įkurdinta kariuomenės magazine, jį pritaikius bendruomenės reikmėms. 1835 m. Karolis Kaminskis (apskrities statybininkas) parengė evangelikų liuteronų bažnyčios projektą. Tai buvo klasicistinės architektūros bebokštis statinys. Bažnyčią fundavo Seirijų Radviłłos, kurie buvo evangelikai reformatai. Vėliau bažnyčią papuošė bokštas. Sovietiniu laikotarpiu bažnyčia buvo uždaryta ir įkurdinta miesto sporto mokykla. Lietuvai atgavus Nepriklausomybę tikintieji atgavo bažnyčią.

EVANGELICAL LUTHERAN CHURCH

The Evangelical Lutheran parish was established in 1819. The first church was located in a building of a military warehouse, adapted to the needs of the congregation. In 1835, Karolis Kaminskis (district construction engineer) developed a design of a new church building. The new church was a Classicist towerless structure. The founders of the church were the Radziwiłłs, Reformed Evangelicals from Seirijai. Later on a tower was added to the main design. The church was closed in the Soviet times and turned into a municipal sports school. After Lithuania regained its independence, the church was returned to its faithful.

PARK POEZJI

Park poezji z mnóstwem fontann, strumykiem Javonis, rzeźbą ku pamięci V. Kernagisa i innymi atrakcjami znajduje się obok kościoła i zakonu św. Archanioła Michała. Budowę parku rozpoczęto w 1984 roku. Zburzono budynki przemysłowe i mieszkalne, wydzielono ogród klasztorny Marianów, oczyszczono strumyk Javonis. W parku powstały fontanny, ozdobne mostki, ławeczki oraz stanęła rzeźba „Szeszupa”. W 1986 roku w parku odbył się krajowy festiwal „Wiosna poezji” tym samym nadając mu imię „Parku poezji”. Po rekonstrukcji w 2012 roku, głównym akcentem parku stała się woda, urządzono amfiteatr oraz kilka stref na potrzeby uroczystości kameralnych.

POEZIJOS PARKAS

Poezijos parkas, su daugybe fontanų, kanalu tekančiu Javonio upeliu, V.Kernagiui atminti pastatyta skulptūra, ir kitais traukos objektais, įkurtas šalia Šv.Arkangelo Mykolo bažnyčios ir vienuolyno komplekso. Parko kūrimo darbai prasidėjo 1984 m. Buvo nugriauti gamybiniai ir gyvenamieji namai, iškirstas marijonų vienuolių sodas, išvalytas Javonio upelis. Pastatyti fontanai, dekoratyvūs tilteliai ir suoleliai. Parką papuošė Julius Narušio skulptūra „Šešupė“. 1986 m. respublikinis renginys „Poezijos pavasaris“ atkeliavės į mūsų miestą, užsuko į naujai įkurtą parką, taip jam suteikdamas „Poezijos parko“ vardą.

2012 m. parkas rekonstruotas. Po rekonstrukcijos vanduo tapo pagrindiniu parko akcentu, buvo įrengtos kelios kamerinių renginių vietos bei amfiteatras.

POETRY PARK

The Poetry Park with a multitude of fountains, Javonis stream, monument to V. Kernagis and other attractions is located next to the church and monastery of St. Archangel Michael. Its construction started in 1984. The place was cleared then of its industrial and residential buildings, the Marian monastery gardens sectioned off and the Javonis stream cleaned. The park was furnished with fountains, decorative bridges, benches and the „Šešupė“ sculpture. In 1986, the park hosted the „The Spring of Poetry“ festival after which it inherited its name. After the reconstruction of 2012, the main focus of the park became water: added was an amphitheatre and several zones for the needs of smaller events.

KOŚCIOŁ ŚW. ARCHANIOŁA MICHałA I ZAKON MARIANÓW

Nazwa miasta Mariampol pochodzi od mariańskich mniichów – miasto Marianów i Maryi. Pierwi si mnisi przybyli do miasta w 1750 roku. Otworzyli tu szkołę podstawową i pomagali miejscowym księżom w misjach i prowadzeniu rekolekcji. Po powstaniu w 1863 roku Marianie zostali skazani przez carską Rosję na zagładę. W 1909 roku ksiądz Jurgis Matulaitis w obecności ostatniego żywego mnicha mariańskiego Vincentas'a Senkus'a potajemnie złożył śluby zakonne, w ten sposób odnawiając zakon mariański. Obecnie ojcowie i bracia Marianie w Mariampolu dbają o zachowanie dziedzictwa zakonu i udostępnianie go jak największej liczbie pielgrzymów z Litwy i zagranicy.

ŠV. ARKANGELO MYKOLO BAŽNYČIA IR MARIJONŲ VIENUOLYNAS

Mariampolės miesto pavidinimas kildinamas iš marijonų vienuolių – Marijonų, Marijos miestas. Pirmieji vienuoliai įsikūrė mūsų mieste 1750 m. Tik įsikūrė jie atidarė pradinę mokyklą, padėjo aplinkiniams kunigams vykdyti misijas ir vesti rekolekcjas. Po 1863 m. sukilimo, marijonų vienuolija Rusijos caro valdžios buvo pasmerkta išnykimui. 1909 m. kunigas Jurgis Matulaitis Varšuvoje, paskutinio gyvo marijono vienuolio Vincento Senkaus akivaizdoje, slaptai davė marijono įžadus. Taip buvo atnaujintas vienuolių marijonų ordinras. Šiuo metu Mariampolės marijonai tėvai ir broliai rūpinasi vienuolijos paveldo išsaugojimu bei stengiasi, kad jis būtų prieinamas kuo gausesniems piligrimams iš Lietuvos ir užsienio.

CHURCH OF ST. ARCHANGEL MICHAEL AND THE MARIAN MONASTERY

The name of the city Mariampolė comes from the Marian monks – the town of the Marians and Mary. The first monks arrived here in 1750. They opened a primary school and helped local priests in their missions and retreats. After the uprising in 1863, the Marians were sentenced by the Tsarist Russia to oblivion. In 1909, Rev. Jurgis Matulaitis in the presence of Vincentas Senkus, the last living Marian monk, secretly made his religious vows, thus renewing the Marian Order. The contemporary Marians fathers and brothers in Mariampolė care about preserving the heritage of the order, making it available to as many pilgrims from Lithuania and abroad as possible.

PARK POSZESZUPIE

Park Poszeszupie jest obszarem chronionym. To jakby las w mieście. Rosną tu wiekowe drzewa, a wśród nich wiją się ścieżki wydeptane przez miejscowych mieszkańców. Park biegący wzdłuż rzeki jest ulubionym miejscem mariampoljan. Obecnie trwają prace nad rewitalizacją parku, porządkuje się nasadzenia, zbiorniki wodne, nabrzeże i ścieżki.

PAŠEŠUPIO PARKAS

Pašešupio parkas tai valstybės saugoma gamtinė teritorij. Tai lyg mažas miškas mieste – čia auga ilgą amžių menantys medžiai, o tarp jų praminti vietinių gyventojų takeliai. Parkas, nusidriekęs palei upę, yra mėgstamas marijampoliečių. Šiuo metu vykdomi darbai, tvarkomi parko želdynai ir vandens telkiniai bei priekrantės, pėsčiųjų takai ir kt.

PAŠEŠUPĖ PARK

The Pašešupė Park is a nature protected area. It seems woodland planted in the middle of the town. It is composed of old trees and winding paths, well-trodden by local residents. The Park located on the river is a favourite meeting spot of the town. Currently, there are works going on here to revitalize the park, tidying its growth, water reservoirs, embankments and paths.

